

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนการทำเสื่อกระจูดของกลุ่มเสื่อกระจูดทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสาร วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการดำเนินการศึกษาค้นคว้าแบบอิสระ โดยนำเสนอตามลำดับหัวข้อ ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับต้นทุน
  - 1.1 ความหมายของต้นทุน
  - 1.2 ประเภทของการจำแนกต้นทุน
  - 1.3 ต้นทุนการผลิต
  - 1.4 การคิดต้นทุนในการผลิตเสื่อกระจูดตามหลักบัญชี
  - 1.5 การคิดต้นทุนในการผลิตเสื่อกระจูดตามหลักผู้ผลิต
2. แนวคิดเกี่ยวกับผลตอบแทน
3. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเสื่อกระจูดและจังหวัดพัทลุง
  - 3.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับจังหวัดพัทลุง
  - 3.2 สภาพภูมิศาสตร์ของชุมชนทะเลน้อย อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง
  - 3.3 ประวัติความเป็นมาของการผลิตเสื่อกระจูด
  - 3.4 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับกระจูด
  - 3.5 วัสดุอุปกรณ์ในการทำหัตถกรรมกระจูด
  - 3.6 การผลิตเสื่อกระจูด
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับต้นทุน

แนวคิดเกี่ยวกับต้นทุนที่ใช้ในการศึกษารุ่นนี้ประกอบด้วย ความหมายของต้นทุน ประเภทการจำแนกต้นทุนการผลิต การคิดต้นทุนการผลิตเสียภาระจูงตามหลักบัญชีและการคิด ต้นทุนการผลิตเสียภาระจูงตามหลักผู้ผลิต ดังแสดงต่อไปนี้

1.1 ความหมายของต้นทุน

ดวงมณี โกมารทัต (2549) ต้นทุน หมายถึง มูลค่าที่วัดได้เป็นจำนวนเงินของ สินทรัพย์ หรือความเสียหายที่กิจการได้ลงทุนไปเพื่อให้ได้สินค้า สินทรัพย์หรือบริการต่างๆ ซึ่ง กิจการคาดว่าจะนำไปใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ในภายหลัง

ลำไย มากเจริญ (2551) ต้นทุน หมายถึง มูลค่าของทรัพยากรที่วัดออกมาเป็นหน่วย เงินตราที่ได้สูญเสียไปเพื่อให้ได้สินค้า สินทรัพย์หรือบริการต่างๆ ซึ่งต้นทุนที่เกิดขึ้นนั้นอาจให้ ประโยชน์ในปัจจุบันหรือในอนาคตก็ได้

สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์ (2552) ต้นทุน หมายถึง มูลค่าของทรัพยากรที่สูญเสียไป เพื่อให้ได้สินค้าหรือบริการ โดยมูลค่านั้นจะต้องสามารถวัดได้เป็นหน่วยเงินตรา ซึ่งเป็นลักษณะ ของการลดลงในสินทรัพย์หรือเพิ่มขึ้นในหนี้สิน ต้นทุนที่เกิดขึ้นนี้อาจจะให้ประโยชน์ในปัจจุบัน หรืออนาคตก็ได้

สรุป ต้นทุน หมายถึง มูลค่าที่วัดได้ของทรัพยากรที่สูญเสียไปเพื่อให้ได้สินค้าหรือ บริการ ซึ่งต้นทุนนี้อาจให้ประโยชน์แก่กิจการในปัจจุบันหรืออนาคตก็ได้

1.2 ประเภทของการจำแนกต้นทุน

ต้นทุนแบ่งออกตามการจำแนกในลักษณะต่างๆ เช่น ตามส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ ตามความสัมพันธ์กับการผลิต ตามความสัมพันธ์กับปริมาณ ตามความสามารถในการควบคุมตามแผนก ตามหน้าที่ ตามระยะเวลา และตามความสัมพันธ์ เพื่อการวางแผน ควบคุมและตัดสินใจ เป็นต้น โดยแบ่งการจำแนกต้นทุนออกเป็นประเภทต่างๆดังนี้ (สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธุ์, 2552)

1. การจำแนกต้นทุนตามส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์
2. การจำแนกต้นทุนตามความสำคัญและลักษณะของต้นทุนการผลิต
3. การจำแนกต้นทุนตามความสัมพันธ์กับระดับของกิจกรรม
4. การจำแนกต้นทุนตามความสัมพันธ์กับหน่วยต้นทุน
5. การจำแนกต้นทุนตามหน้าที่งานในสายการผลิต
6. การจำแนกต้นทุนตามหน้าที่งานในกิจการ
7. การจำแนกต้นทุนตามระยะเวลาในการแสดงผลการดำเนินงาน
8. การจำแนกต้นทุนตามความสัมพันธ์กับเวลา
9. การจำแนกต้นทุนตามลักษณะของความรับผิดชอบ
10. การจำแนกต้นทุนตามการวิเคราะห์ปัญหาเพื่อตัดสินใจ

1.3 ต้นทุนการผลิต

ต้นทุนการผลิตเป็นต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการผลิตโดยเริ่มจากขบวนการแปลงสภาพวัตถุดิบเป็นสินค้าสำเร็จรูป (ศศิวิมล มีอำพล, 2546) ดังนั้นต้นทุนการผลิตจึงถือเป็นต้นทุนที่จำแนกตามส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ ซึ่งส่วนประกอบของต้นทุนที่ใช้ในการผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์แต่ละชนิด มีดังนี้คือ วัตถุดิบ ค่าแรงงานและค่าใช้จ่ายในการผลิต ดังแสดงในภาพ 1

2. ค่าแรงงาน (Labor) หมายถึง ค่าจ้างหรือผลตอบแทนที่จ่ายให้แก่ลูกจ้างหรือคนงานที่ทำหน้าที่ในการผลิตสินค้า ซึ่งอาจจะจ่ายในลักษณะตามชิ้นงาน รายวัน รายสัปดาห์หรือรายเดือนก็ได้ โดยปกติค่าแรงงานจะถูกจำแนกออกเป็น 2 ประเภท คือ

2.1 ค่าแรงทางตรง (Direct Labor) หมายถึง ค่าแรงงานต่างๆที่จ่ายให้แก่คนงานหรือลูกจ้างที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการผลิตสินค้าสำเร็จรูปโดยตรง ซึ่งโดยปกติจะมีจำนวนค่าแรงงานที่มีจำนวนมากเมื่อเทียบกับค่าแรงงานทางอ้อมในการผลิตสินค้าหน่วยหนึ่งๆ และถือเป็นค่าแรงงานส่วนสำคัญในการแปรรูปวัตถุดิบให้เป็นสินค้าสำเร็จรูป

2.2 ค่าแรงทางอ้อม (Indirect Labor) หมายถึง ค่าแรงงานของบุคคลที่ทำหน้าที่สนับสนุนการผลิต ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับการผลิตสินค้าโดยตรง

3. ค่าใช้จ่ายในการผลิต (Manufacturing Overhead) หมายถึง ค่าใช้จ่ายชนิดต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสินค้า ซึ่งนอกเหนือจากวัตถุดิบทางตรงและค่าแรงทางตรง โดยค่าใช้จ่ายเหล่านี้จะต้องเป็นค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการผลิตในโรงงานเท่านั้น

1.4 การคิดต้นทุนในการผลิตสื่อกระดาษตามหลักบัญชี

ส่วนประกอบของต้นทุนที่ใช้ในการคำนวณต้นทุนสื่อกระดาษตามหลักบัญชีประกอบด้วยต้นทุน 3 ส่วน คือ วัตถุดิบทางตรง ค่าแรงทางตรงและค่าใช้จ่ายในการผลิต สามารถแสดงรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. วัตถุดิบทางตรง โดยวัตถุดิบทางตรงสำหรับใช้ในการผลิตสื่อกระดาษประกอบด้วย 2 ส่วนด้วยกัน คือ

1.1 กระดาษ ซึ่งผู้ผลิตจะต้องซื้อกระดาษสำเร็จรูป โดยกระดาษที่ซื้อมานั้นจะเป็นกระดาษสดที่ผ่านการชุบโคลนมาแล้ว ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้กระดาษเหี่ยวหรือแตกง่ายและช่วยให้กระดาษมีสีขาวนวลหลังจากตากแดดให้กระดาษแห้ง หากจะนำกระดาษที่ซื้อมามากเกินไปใช้งานจะ ต้องนำไปตากแดดเพื่อให้กระดาษแห้งเสียก่อนถึงจะนำมาใช้ผลิตสื่อได้

1.2 ค่าสีย้อม เป็นสีย้อมสำหรับย้อมกระดาษสำเร็จรูปโดยเฉพาะ โดยการย้อมสีกระดาษนั้นจะเป็นการย้อมกระดาษเฉพาะดอกที่ต้องการให้เป็นลวดลายที่จะผลิตเท่านั้น (ใน 1 มัดกระดาษจะมีดอกกระดาษประมาณ 500 ดอก) ทั้งนี้ก็เพื่อให้เกิดความสวยงามและเป็นลวดลายที่ตัดกันอย่างสวยงามระหว่างกระดาษดอกที่ย้อมสีและกระดาษดอกที่ไม่ย้อมสี

2. ค่าแรงงานทางตรง ซึ่งจะประกอบด้วยค่าแรงจาก 3 ส่วนด้วยกัน คือ

2.1 ค่าแรงงานจากการผลิตเสื่อกระจูด เป็นค่าแรงที่ผู้ผลิตจะได้รับจากการผลิตเสื่อกระจูดใน 1 วัน

2.2 ค่าแรงงานจากการรีดกระจูดด้วยเครื่องรีดกระจูดแรงคน เป็นค่าแรงจากการที่ผู้ผลิตรีดกระจูดด้วยแรงงานของตนเอง โดยการรีดนั้นผู้ผลิตจะต้องขึ้นไปยืนบนลูกกลิ้งจับรางไม้ทั้งสองข้างแล้วกลิ้งลูกกลิ้งด้วยเท้าเดินหน้าถอยหลังจนกว่ากระจูดจะแบนได้ที่ หลังจากนั้นจึงจะนำกระจูดที่รีดจนแบนดังกล่าวไปรีดด้วยเครื่องรีดไฟฟ้าอีกทีหนึ่ง

2.3 ค่าแรงงานจากการย้อมสีกระจูด เป็นค่าแรงจากการที่ผู้ผลิตย้อมสีกระจูดด้วยตนเองซึ่งในส่วนของรายละเอียดเกี่ยวกับการย้อมสีกระจูดจะอธิบายในส่วนของความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเสื่อกระจูดในหัวข้อการย้อมสีต่อไป

3. ค่าใช้จ่ายในการผลิต จะประกอบด้วย 3 ส่วนด้วยกัน คือ

3.1 ค่าใช้จ่ายในการรีดกระจูดด้วยเครื่องรีดกระจูดไฟฟ้า เป็นการรีดมัดกระจูดด้วยเครื่องรีดไฟฟ้า มีลักษณะคล้ายกับเครื่องรีดยาง ซึ่งการรีดกระจูดด้วยเครื่องรีดไฟฟ้างกล่าวเป็นการรีดกระจูดภายหลังจากรีดกระจูดด้วยเครื่องรีดกระจูดด้วยแรงคนแล้ว โดยผู้ผลิตจะต้องจ้างบุคคลภายนอกในการรีดเท่านั้น เพราะเครื่องรีดไฟฟ้ามีราคาแพง ผู้ผลิตจึงไม่นิยมซื้อ โดยราคาค่ารีดกระจูดไฟฟ้าด้วยเครื่องรีดกระจูดไฟฟ้ามัดดังต่อไปนี้

- กระจูดมัดเล็ก ราคา 3 บาทต่อ 1 มัดกระจูด
- กระจูดมัดใหญ่ ราคา 4 บาทต่อ 1 มัดกระจูด

3.2 ค่าวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตไม่ว่าจะเป็นกรรไกรสำหรับใช้ในการตัด แต่ง กระจูดและดั่งปี่ที่ใช้สำหรับย้อมมัดกระจูด รวมถึงค่าน้ำที่ใช้สำหรับการย้อมมัดกระจูด

3.3 ค่าเสื่อมราคา เป็นค่าเสื่อมราคาจากการทำเครื่องรีดกระจูดด้วยแรงคน โดยเครื่องรีดมีลักษณะเป็นลูกกลิ้งคอนกรีตทรงกระบอก น้ำหนักประมาณ 100 กิโลกรัมและเทพื้นคอนกรีตให้มีส่วนกว้างมากกว่าลูกกลิ้งและยาวกว่าเส้นกระจูด ด้านข้างจะทำเป็นรางไม้ไว้สำหรับใช้พุงตัว อายุการใช้งานประมาณ 10 ปี

1.5 การคิดต้นทุนในการผลิตเสื่อกระจูดตามหลักผู้ผลิต

ส่วนประกอบของต้นทุนที่ใช้ในการคำนวณต้นทุนเสื่อกระจูดตามหลักผู้ผลิตประกอบด้วยต้นทุน 2 ส่วน คือ วัตถุดิบทางตรงและค่าใช้จ่ายในการผลิต แสดงรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. วัตถุดิบทางตรง สำหรับใช้ในการผลิตเสื้อกระจูดประกอบด้วย 2 ส่วนด้วยกัน คือ กระจูดและค่าสี่ข้อม แสดงรายละเอียดดังนี้

1.1 กระจูด ซึ่งผู้ผลิตจะต้องซื้อกระจูดสำเร็จรูป โดยกระจูดที่ซื้อมานั้นจะเป็น กระจูดสดที่ผ่านการชุบโคลนมาแล้ว ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้กระจูดเหี่ยวหรือแตกง่ายและ ช่วยให้กระจูดมีสีขาวนวลหลังจากตากแดดให้กระจูดแห้ง หากจะนำกระจูดที่ซื้อมามากเกินไป ใช้งานจะต้องนำไปตากแดดเพื่อให้กระจูดแห้งเสียก่อนถึงจะนำมาใช้ผลิตเสื้อได้

1.2 ค่าสี่ข้อม เป็นสี่ข้อมสำหรับข้อมกระจูดสำเร็จรูปโดยเฉพาะ โดยการข้อมสี่ กระจูดนั้นจะเป็นการข้อมกระจูดเฉพาะตอกที่ต้องการให้เป็นลวดลายที่จะผลิตเท่านั้น (ใน 1 มัด กระจูดจะมีตอกกระจูดประมาณ 500 ตอก) ทั้งนี้ก็เพื่อให้เกิดความสวยงามและเป็นลวดลายที่ตัดกันอย่างสวยงามระหว่างกระจูดตอกที่ข้อมสี่และกระจูดตอกที่ไม่ข้อมสี่

2. ค่าใช้จ่ายในการผลิต จะประกอบด้วย 2 ส่วนด้วยกัน คือ

2.1 ค่าใช้จ่ายในการรีดกระจูดด้วยเครื่องรีดกระจูดไฟฟ้า เป็นการรีดมัดกระจูดด้วย เครื่องรีดไฟฟ้า มีลักษณะคล้ายกับเครื่องรีดขาง ซึ่งการรีดกระจูดด้วยเครื่องรีดไฟฟ้างกล่าวเป็นการรีดกระจูดภายหลังจากรีดกระจูดด้วยเครื่องรีดกระจูดด้วยแรงคนแล้ว โดยผู้ผลิตจะต้องจ้าง บุคคลภายนอกในการรีดเท่านั้น เพราะเครื่องรีดไฟฟ้ามีราคาแพง ผู้ผลิตจึงไม่นิยมซื้อ โดยราคาค่า รีดกระจูดไฟฟ้าด้วยเครื่องรีดกระจูดไฟฟ้างดังต่อไปนี้

- กระจูดมัดเล็ก ราคา 3 บาทต่อ 1 มัดกระจูด
- กระจูดมัดใหญ่ ราคา 4 บาทต่อ 1 มัดกระจูด

2.2 ค่าวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตไม่ว่าจะเป็นกรรไกรสำหรับใช้ในการตัด แต่ง กระจูดและดั่งปีบที่ใช้สำหรับข้อมมัดกระจูด รวมถึงค่าน้ำที่ใช้สำหรับการข้อมมัดกระจูด

การคิดต้นทุนเสื้อกระจูดตามหลักผู้ผลิตจะไม่มีในการคิดในส่วนของค่าแรงงานทางตรง เนื่องจากผู้ผลิตไม่มีการจ้างแรงงานอื่นมาทำการผลิตคงใช้แต่แรงงานของสมาชิกในครอบครัวจึงไม่ มีการคิดค่าแรงดังกล่าว อีกทั้งไม่มีการคิดต้นทุนในส่วนของค่าเสื่อมราคาของเครื่องรีดกระจูดด้วย แรงคนเพราะผู้ผลิตไม่เข้าใจในเรื่องของค่าเสื่อมราคา จึงไม่ได้มีการประมาณประโยชน์จากเครื่อง รีดกระจูดด้วยแรงคนดังกล่าวเป็นค่าใช้จ่ายในการผลิตเสื้อกระจูด

จากการคิดต้นทุนในการผลิตสื่อกระดาษตามหลักบัญชีและตามหลักผู้ผลิตข้างต้น สามารถสรุปการคิดต้นทุนในการผลิตสื่อกระดาษทั้ง 2 หลักการ ได้ดังตาราง 1

ตาราง 1 สรุปการคิดต้นทุนในการผลิตสื่อกระดาษ

รายการ	หลักบัญชี	หลักผู้ผลิต
วัตถุดิบทางตรง		
ค่ากระดาษ	✓	✓
ค่าสีข้อม	✓	✓
ค่าแรงงานทางตรง		
ค่าแรงงานจากการผลิตสื่อกระดาษ	✓	-
ค่าแรงงานจากการรีดด้วยเครื่องรีดกระดาษแรงคน	✓	-
ค่าแรงงานจากการข้อมสีกระดาษ	✓	-
ค่าใช้จ่ายในการผลิต		
ค่าใช้จ่ายในการผลิตนอกเหนือจากวัตถุดิบทางตรงและค่าแรงทางตรง	✓	✓
ค่าเสื่อมราคาเครื่องรีดกระดาษด้วยแรงคน	✓	-

2. แนวคิดเกี่ยวกับผลตอบแทน

การวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการลงทุนมีอยู่หลายวิธีด้วยกัน แต่หากเป็นการลงทุนที่เข้าตามหลักการต่อไปนี้ (ดวงมณี โกมารทัต, 2549)

1. จำนวนเงินลงทุนแต่ละครั้งเป็นจำนวนมาก บางครั้งจำเป็นต้องจัดหาเงินทุนโดยการเพิ่มทุนหรือมีความเสี่ยงและต้นทุนเงินทุนสูง
2. อายุของโครงการลงทุนและผลตอบแทนที่ได้รับมีระยะเวลายาวนาน การตัดสินใจจึงต้องทำอย่างระมัดระวัง
3. เมื่อผู้บริหารตัดสินใจลงทุนแล้ว ไม่สามารถหรือยากต่อการที่จะเปลี่ยนแปลงควรวิเคราะห์ผลตอบแทนของเงินลงทุน โดยใช้ระยะเวลาคืนทุน (Payback Period) มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value) และอัตราผลตอบแทนจากโครงการลงทุน (Internal Rate of Return)

สำหรับการวิเคราะห์ผลตอบแทนของการทำเลื้อยกระจัดนั้น เนื่องจากเงินลงทุนในอุปกรณ์การผลิตของผู้ผลิตเลื้อยกระจัดซึ่งก็คือ เครื่องรีดกระจัดด้วยแรงคน มีจำนวนเงินไม่สูงมาก และระยะเวลาของผลประโยชน์ที่ได้รับจากการลงทุนน้อยกว่า 1 ปี การศึกษาครั้งนี้จึงเลือกที่จะใช้การวิเคราะห์ผลตอบแทนโดยใช้อัตรากำไรสุทธิและอัตรากำไรต่อต้นทุนแทน รายละเอียดของการวิเคราะห์อัตรากำไรผลตอบแทนทั้ง 2 วิธี มีดังนี้

1. **อัตรากำไรสุทธิ** จะเป็นตัววัดความสามารถในการทำกำไรจากการดำเนินงานของกิจการ โดยมีนักวิชาการเห็นว่าอัตรากำไรสุทธิเป็นส่วนหนึ่งของผลตอบแทน "ได้แก่ **พรรณญา ชูนิมิตรกุล (2549)** เห็นว่าอัตรากำไรสุทธิเป็นอัตราส่วนที่มีประโยชน์ในการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของกิจการ ควบคุมค่าใช้จ่ายต่างๆรวมถึงในเรื่องของประสิทธิภาพในการลงทุนของกิจการ ซึ่งประกอบไปด้วย

อัตรากำไรสุทธิ เป็นสัดส่วนยอดขายที่เหลืออยู่สุทธิหลังจากหักต้นทุนสินค้าที่ขาย ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ดอกเบี้ยจ่าย ตลอดจนภาษีเงินได้ โดยส่วนที่เหลือสุทธินี้จะเป็นส่วนที่ให้กับผู้เป็นเจ้าของที่นำเงินมาลงทุนนั่นเอง

$$\text{อัตรากำไรสุทธิ} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{ยอดขาย}} \times 100$$

นอกจากนี้ **กษพร ศิริโกลากิจ (2552)** เห็นว่าการวิเคราะห์ความสามารถในการหำกำไรของกิจการจะเป็นพื้นฐาน เป็นสิ่งที่วัดผลการทำงานของฝ่ายบริหารที่รับผิดชอบในความสำเร้งและความก้าวหน้าของกิจการ โดยอัตราส่วนที่ใช้ในการวิเคราะห์ความสามารถในการหำกำไรได้แก่

อัตรากำไรสุทธิ จะบอกให้ทราบถึงความสามารถในการหำกำไรของธุรกิจภายหลังจากหักค่าใช้จ่ายต่างๆแล้ว ถ้าอัตราส่วนนี้ต่ำแสดงว่ากิจการมีผลตอบแทนสุทธิต่ำ ซึ่งอาจเนื่องมาจากยอดขายต่ำหรือต้นทุนขายสูง หรือค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานสูงก็เป็นได้

$$\text{อัตรากำไรสุทธิ} = \frac{\text{กำไรสุทธิหลังหักภาษี}}{\text{ค่าขายสุทธิ}} \times 100$$

ส่วน **ธานี หิรัญรัมย์และคณะ (2552)** เห็นว่าอัตราส่วนความสามารถในการทำกำไรเป็นอัตราส่วนที่ใช้วัดความสามารถในการหารายได้และกำไรของกิจการในช่วงระยะเวลาบัญชีนั้นๆ ซึ่งรายได้เป็นสิ่งหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการก่อหนี้ ความสามารถในการเพิ่มทุน สภาพคล่องของกิจการ รวมทั้งความสามารถในการเจริญเติบโตของธุรกิจ ดังนั้นทั้งเจ้าหน้าที่ ผู้ให้กู้ยืมและนักลงทุนจึงให้ความสนใจในการวิเคราะห์ความสามารถในการดำเนินงาน

ของฝ่ายบริหารของกิจการว่าดีเพียงใด อัตราส่วนที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ความสามารถในการทำกำไร ได้แก่

อัตรากำไรต่อค่าขาย (Profit Margin) เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นว่าทุกๆยอดขาย 1 บาทกิจการมีความสามารถในการทำกำไรสุทธิเป็นกี่บาท แต่โดยทั่วไปมักจะคำนวณกำไรสุทธิเป็นร้อยละต่อยอดขาย โดยสูตรที่ใช้ในการคำนวณเป็นดังต่อไปนี้

$$\text{อัตราส่วนกำไรต่อค่าขาย (\%)} = \frac{\text{กำไรสุทธิ} \times 100}{\text{ยอดขายสุทธิ}}$$

ซึ่งอัตรากำไรสุทธิถือเป็นส่วนหนึ่งของผลตอบแทน (พรรณฤภา ฐานิมิตรกุล, 2549 , กชพร ศิริโกคากิจ, 2552 และธารี หิรัญรัมย์และคณะ, 2552)

2. **อัตรากำไรต่อต้นทุน** เป็นอัตราส่วนเปรียบเทียบระหว่างกำไรที่เกิดขึ้นหลังจากหักค่าใช้จ่ายต่างๆ และภาษีเงินได้ออกจากรายได้ของธุรกิจแล้วเทียบกับต้นทุนที่ใช้ในการผลิตทั้งสิ้น

$$\text{อัตรากำไรต่อต้นทุน} = \frac{\text{กำไรสุทธิ} \times 100}{\text{ต้นทุนรวม}}$$

โดยอัตรากำไรต่อต้นทุนถือเป็นส่วนหนึ่งของผลตอบแทน (เบญจวรรณ รัชส์ุณี, 2545 , พัชราภรณ์ ฤทธิอินทรางกูร, 2545 และธารี หิรัญรัมย์และคณะ, 2548)

ในการศึกษานี้ ผู้ศึกษาได้เลือกใช้วิธีวิเคราะห์ผลตอบแทน 2 วิธี ได้แก่ วิธีอัตรากำไรสุทธิและวิธีอัตรากำไรต่อต้นทุน ซึ่งสามารถสรุปวิธีวิเคราะห์ผลตอบแทนของนักวิชาการและผู้ศึกษา ดังตาราง 2

ตาราง 2 สรุปวิธีวิเคราะห์ผลตอบแทนของนักวิชาการและผู้ศึกษา

นักวิชาการ/ผู้ศึกษา	วิธีวิเคราะห์ผลตอบแทน	
	อัตรากำไรสุทธิ	อัตรากำไรต่อต้นทุน
ธานี หิรัญรัมย์และคณะ (2548)	-	✓
พรรณญา ชูวนิมิตรกุล (2549)	✓	-
กชพร ศิริโกคากิจ (2552)	✓	-
ธานี หิรัญรัมย์และคณะ (2552)	✓	-
เบญจวรรณ รักษ์สุธิ (2545)	✓	✓
พัชราภรณ์ ฤทธิอินทรานุกร (2545)	✓	✓
วิศรุตตา อรุณรัตน์ (2553)	✓	✓

3. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเสื่อกะชูดและจังหวัดพัทลุง

3.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับจังหวัดพัทลุง (จังหวัดพัทลุง, 2549)

จังหวัดพัทลุงเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคใต้ของประเทศไทยที่มีประวัติความเป็นมาอันยาวนานตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ โดยจังหวัดพัทลุงตั้งอยู่บริเวณชายฝั่งตะวันออกของแหลมมลายูหรือแหลมทองซึ่งตั้งอยู่ทางภาคใต้ของประเทศไทยหรือฝั่งตะวันตกของกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา มีรูปลักษณ์คล้ายสี่เหลี่ยมผืนผ้า โดยมีส่วนกว้างที่สุดตามแนวทิศตะวันออก-ตะวันตกประมาณ 56 กิโลเมตรและส่วนที่ยาวที่สุดตามแนวทิศเหนือ-ใต้ประมาณ 83 กิโลเมตร มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 3,424.473 ตารางกิโลเมตร นับเป็นจังหวัดที่มีเนื้อที่มากเป็นอันดับ 10 ของภาคใต้และเป็นอันดับที่ 58 ของประเทศไทย

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอชะอวด อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช และอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอควนเนียง อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลาและ
อำเภอกาหลง จังหวัดสตูล
ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอสิงหนคร อำเภอสทิงพระ อำเภอกระแสสินธุ์
และอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา อำเภอหัวไทร จังหวัด
นครศรีธรรมราช

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอควนกาหลงและกิ่งอำเภอมะนัง จังหวัดสตูล
อำเภอปะเหลียน อำเภอย่านตาขาว อำเภอนาโยง อำเภอเมือง
ตรัง อำเภอห้วยยอดและอำเภอรษฎา จังหวัดตรัง

สภาพภูมิอากาศมี 2 ฤดูกาลคือ ฤดูร้อนและฤดูฝน ได้รับอิทธิพลจากมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือและมรสุมตะวันตกเฉียงใต้

การปกครองแบ่งออกเป็น 11 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอกงหรา อำเภอเขาชัยสน
อำเภอตะโหมด อำเภอควนขนุน อำเภอปากพะยูน อำเภอศรีบรรพต อำเภอป่าบอน อำเภอบาง
แก้ว อำเภอป่าพะยอมและอำเภอศรีนครินทร์

ของฝากที่น่าสนใจของจังหวัดพัทลุง ได้แก่ เสื้อกระจูด กาละแมม กล้วยฉาบ ลูกหยี
กุ่มแก้ว หนังกะลูง ภาชนะจากกะลามะพร้าว เป็นต้น

**3.2 สภาพภูมิศาสตร์ของชุมชนทะเลน้อย อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง (จूरรัตน์
บัวแก้วและสมบุญ ษณะสุข, 2537)**

1. ทำเลที่ตั้ง

ชุมชนทะเลน้อยตั้งอยู่ในอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ชุมชนนี้อยู่ในเขตการ
ปกครองของ 2 ตำบลคือ หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 4 ตำบลทะเลน้อยและหมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 ตำบล
พนางตุง มีพื้นที่รวมประมาณ 68.99 ตารางกิโลเมตร เป็นดินแผ่นดินประมาณ 38.99 ตาราง
กิโลเมตร เป็นพื้นที่น้ำ 30 ตารางกิโลเมตร บ้านเรือนส่วนใหญ่ตั้งอยู่หนาแน่นริมทะเลน้อยซึ่ง
เป็นบริเวณที่ราบลุ่มน้ำท่วมขังในฤดูฝน 2-3 เดือน ดังนั้นบ้านเรือนในบริเวณนี้จะต้องยกพื้นสูง
เป็นบ้านไม้ชั้นเดียวหลังคามุงกระเบื้อง ส่วนที่อาศัยบนที่ดอนเป็นบ้านชั้นเดียวพื้นดินดิน ชุมชนนี้
อยู่ห่างจากอำเภอควนขนุน 15 กิโลเมตร ติดต่อกันโดยถนนลาดยางมะตอยไปจนถึงริมทะเลจะ
มีถนนพื้นคอนกรีตเสริมเหล็กและสะพานไม้ ส่วนบนที่เนินเป็นถนนลูกรังซึ่งใช้ติดต่อระหว่าง
บ้าน สำหรับอาณาเขตติดต่อกับหมู่บ้านใกล้เคียงดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ จด หมู่ที่

7 บ้านพิมพ์เขียว ตำบลทะเลน้อย

ทิศใต้ จด หมู่ที่
ทะเลน้อย

4 บ้านชายคลองและหมู่ที่ 5 บ้านท่าช้าง ตำบล

ทิศตะวันออก จด ทะเลน้อยและอำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช

ทิศตะวันตก จด หมู่ที่

6 บ้านโคกสัก ตำบลทะเลน้อย

2. ลักษณะภูมิประเทศ

ทิศตะวันตกของชุมชนทะเลน้อยมีลักษณะเป็นเนินเขาเรียกว่า ควนพนางตุงแล้วลาดต่ำไปทางทิศตะวันออกจนถึงทะเล พื้นที่ตอนกลางระหว่างเนินเขาและริมทะเลเป็นที่ราบลุ่มส่วนใหญ่ใช้ทำนา บริเวณโดยรอบชุมชนทะเลน้อยส่วนใหญ่จะเป็นที่ราบลุ่มต่ำ ชื้น และ ซึ่งจะมีน้ำท่วมขังในฤดูฝน จากลักษณะภูมิประเทศดังกล่าวสามารถแบ่งพื้นที่ทะเลน้อยออกเป็น 3 ลักษณะดังนี้

- พื้นที่ราบเชิงเขาซึ่งลาดเทมาจากควนพนางตุง
- พื้นที่ราบที่อยู่ถัดไปจากบริเวณที่ราบเชิงเขา พื้นที่ส่วนใหญ่ใช้ในการทำนา
- บริเวณที่ราบลุ่มต่ำ ครอบคลุมพื้นที่ส่วนใหญ่ของชุมชนทะเลน้อยในหมู่ที่ 1

หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 4 ตำบลทะเลน้อยและหมู่ที่ 2 ตำบลพนางตุง ซึ่งจะมีน้ำท่วมขังเหนือพื้นดินในช่วงฤดูฝน ประมาณ 2-3 เดือน พื้นที่ส่วนใหญ่โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณทิศเหนือและทิศใต้ของชุมชนทะเลน้อยเป็นที่ราบลุ่มต่ำหรือป่าพรุ ประกอบด้วยทุ่งนา ทุ่งหญ้า ป่ากอก ป่ากระจูด ป่าเสม็ด ป่าปรีอ ป่าเตย ฯลฯ

3.3 ประวัติความเป็นมาของการผลิตเลื่อกระจูด (คนวัฒนธรรม, 2553)

ชาวจังหวัดพัทลุงรู้จักการนำกระจูดมาผลิตเป็นเลื่อกระจูดตั้งแต่ พ.ศ. 2230 สมัยเมืองพัทลุงตั้งที่เขาชัยบุรี สมัยพระยาจักรีเป็นเจ้าเมือง การเรียงร้อยลวดลายจักผลิตเป็นผลิตภัณฑ์กระจูดของตำบลทะเลน้อยเริ่มมาจากครอบครัว 3 พี่น้องสกุลรักรัษจุล ประกอบด้วย นายกลับ-นางลั่น นายจับ-นางคล้าย และนายลาบ-นางเลื่อน ซึ่งอพยพย้ายถิ่นมาจากจังหวัดนครศรีธรรมราชมาตั้งรากฐานที่ตำบลทะเลน้อย ได้นำเอาภูมิปัญญาการจักผลิตด้วยกระจูดมาทำเป็นเลื่อและของใช้ในครัวเรือน ผลิตภัณฑ์ที่ทำมาจากกระจูดมีความนุ่มนวลและสวยงามกว่าผลิตภัณฑ์จากกก ชาวบ้านจึงหันมาจักผลิตกระจูดบ้าง โดยมักนำมาจักผลิตเป็นสาดหรือเลื่อปูนอน สอบขนาดซึ่งเป็นภาชนะสำหรับใส่ถ่านและใส่ใส่ข้าวสาร ข้าวเปลือก โดยชาวบ้านจะแจวเรือจากตำบลทะเลน้อยไปตัดกระจูดที่พรุควนเค็ง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นแหล่งที่มีกระจูดมากที่สุด

วันละเป็นร้อยลำจนกระทั่งชาวบ้านตำบลเครื่องห้าไม่ให้ตัด เพราะการตัดจะทำให้โคนกระจุคเน่า และทำให้ต้นกระจุคตายแต่อนุญาติให้ถอนได้ ต่อมาในปี พ.ศ. 2502 ผู้ใหญ่คง อรุณรัตน์ ผู้ใหญ่ยก นวลแก้ว นายขาว ชูทองและนายแคว้ว ทองนวล ซึ่งเป็นผู้นำตำบลทะเลน้อยได้ร่วมปลูกกระจุคอย่างจริงจังโดยนำหัวกระจุคจากตำบลเครื่องห้ามาปลูกในพื้นที่พรุรอบทะเลน้อย ชาวตำบลทะเลน้อยจึงหันมาจักผลิตกระจุคกันแทบทุกครัวเรือน เกิดรายได้เป็นกอบเป็นกำและยึดเป็นอาชีพหลักตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา (เบ็ญจวรรณ บัวขวัญ, 2552)

ผลิตภัณฑ์กระจุคเป็นผลิตภัณฑ์พื้นบ้านประเภทหนึ่งของภาคใต้ รูปแบบผลิตภัณฑ์ที่เป็นที่รู้จักทั่วไปคือ “เสื่อกระจุค” หรือ “เสื่อจูด” ภาษาพื้นเมืองเรียกว่า “สาตจูด” การผลิตเสื่อจูดถือว่าเป็นหน้าที่ของผู้หญิงสืบทอดจากบรรพบุรุษมาตั้งแต่ครั้งอดีตเพื่อใช้ในการชีวิตประจำวัน

นอกจากนั้นยังผลิตเป็นผลิตภัณฑ์กระสอบสำหรับบรรจุสิ่งของ เช่น ข้าวสาร ข้าวเปลือก น้ำตาล เกลือ ฯลฯ เสื่อกระจุคที่มีความสวยงามคือเสื่อกระจุคประเภทลวดลายสีสันต่างๆอันเป็นเอกลักษณ์ของเสื่อภาคใต้ซึ่งได้มีการอนุรักษ์และส่งเสริมให้มีการผลิตมากขึ้น เพื่อเป็นการสืบทอดงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านและเป็นอาชีพเสริม ทำรายได้แก่ครอบครัวราษฎรในชนบทตามโครงการพระราชดำริ โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง จังหวัดนราธิวาส แต่เดิมการผลิตเสื่อกระจุคจะทำกันในแหล่งที่มีต้นกระจุคขึ้นจำนวนมากซึ่งเป็นละแวกดินพรุ ปัจจุบันต้นกระจุคมีน้อยลง ผู้ผลิตจึงต้องหาซื้อต้นกระจุคจากแหล่งอื่น เช่น ตำบลเครื่องห้า อำเภอลือเตย จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นแหล่งต้นกระจุคแหล่งใหญ่แห่งหนึ่งของทางภาคใต้ สำหรับกรรมวิธีการผลิตเสื่อกระจุคนั้นจะแตกต่างจากการผลิตเสื่อทั่วไป คือ ชาวบ้านจะมีการนำเอาต้นกระจุคมาลวกดินขาวก่อนตากแดดให้แห้งแล้วจึงทุบต้นกระจุคให้แบนเพื่อให้มีความนิ่มตัวสำหรับใช้เป็นเส้นผลิตเสื่อ

การพัฒนาผลิตภัณฑ์กระจุคได้เริ่มทำอย่างจริงจังในปี พ.ศ. 2524 กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม มีโครงการออกแบบผลิตภัณฑ์จากเสื่อกระจุคเพื่อเป็นต้นแบบตัวอย่างส่งให้กับโรงงานทำผลิตภัณฑ์เสื่อกระจุคของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ตามโครงการพระราชดำริ โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง จังหวัดนราธิวาส โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมอาชีพให้กับราษฎรชนบทภาคใต้สามารถจำหน่ายผลิตภัณฑ์ได้มากขึ้นตรงกับความต้องการของตลาด นอกจากนี้ได้มีการพัฒนาเครื่องทุ่นแรง คือ เครื่องรีดต้นกระจุคให้แบนเพื่อทดแทนการใช้แรงงานคนเป็นการช่วยลดต้นทุนและช่วยให้การผลิตเสื่อกระจุครวมเร็วขึ้น รูปแบบผลิตภัณฑ์กระจุคที่พัฒนาขึ้นใหม่เป็นลักษณะการตัดเย็บจากเสื่อจูด เย็บริมด้วยผ้าหรือหนังแท้และหนังเทียม แล้วนำมาสอยติดกันขึ้นรูปทรงต่างๆ เช่น กระเป๋า เข็ม หมวก กรอบรูป ฯลฯ ส่วนผลิตภัณฑ์ประเภทอื่นคือการใช้เส้นกระจุควันเกลียวเชือก นำมาผลิตเป็น

พนักงานและพนักงานเครื่องเรือน ตลอดจนการใช้เสื้อคลุมผนังตกแต่งภายในอาคารหรือทำ
แผงกันห้องแบบฉากกันพับได้ เป็นต้น

การจักสาน กระจุค นับเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนตำบล
ทะเลน้อย อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง จนกล่าวได้ว่าในตำบลทะเลน้อยไม่มีครัวเรือนใดที่ไม่มี
คนจักผลิตกระจุค ชาวบ้านชุมชนทะเลน้อยประมาณ 1,500 ครัวเรือน ใช้เวลาว่างจากการทำนา
และการประมงมาทำหัตถกรรมจากต้นกระจุคเพื่อไว้ใช้สอยและนำออกจำหน่ายเป็นรายได้เสริม
ให้กับครอบครัว ผลิตภัณฑ์กระจุคมีลักษณะโดดเด่นเฉพาะตัว อีกทั้งรูปทรงที่ทันสมัย สีสน
กลมกลืน ฝีมือละเอียดประณีต งดงามมีความแข็งแรงทนทานและที่สำคัญราคาไม่แพง ทำให้
ตลาดผลิตภัณฑ์กระจุคของที่นี่เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางสู่ตลาดสากล ทำให้รายได้เข้าหมู่บ้านในปี
หนึ่งๆคิดเป็นมูลค่าประมาณ 3-5 ล้านบาท

ปัจจุบันกระจุคในพื้นที่ทะเลน้อยในแหล่งธรรมชาติมีไม่มากนัก ส่วนใหญ่เป็นกระจุค
ที่ได้มาจากการเพาะปลูกเพื่อประโยชน์สำหรับการใช้สอย ในอดีตทะเลน้อยจัดเป็นพื้นที่ที่มีต้น
กระจุคขึ้นหนาแน่นมาก แต่ปัจจุบันกระจุคทะเลน้อยลดจำนวนลงเรื่อยๆเนื่องจากการตัดหรือถอน
เพื่อนำมาใช้ประโยชน์และถูกทำลายโดยคนนำกักกินหน่อเพื่อเป็นอาหาร ด้วยเหตุนี้ชาวบ้านใน
พื้นที่ทะเลน้อยจึงต้องสั่งซื้อกระจุคมาจากแหล่งอื่นๆในพื้นที่ใกล้เคียง ส่วนใหญ่สั่งซื้อมาจาก
จังหวัดนครศรีธรรมราช มาปลูกเพื่อช่วยทดแทนให้เพียงพอต่อความต้องการของตลาดทั้งในและ
ต่างประเทศ

เนื่องจากภูมิอากาศทางภาคใต้ส่วนใหญ่จะมีฝนตกชุกตลอดทั้งปี ทำให้กลุ่มเกษตรกร
ประสบปัญหาของการเตรียมวัตถุดิบ เนื่องจากต้องนำกระจุคสดไปตากแดดให้แห้งโดยใช้เวลา 3-5
วัน แต่หากวันที่ไม่มีแสงแดดจะทำให้เกษตรกรไม่สามารถตากกระจุคสดได้ อีกปัญหาหนึ่งก็คือ
วิธีการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์สำหรับจำหน่าย ถ้าเก็บไม่ดีก็จะทำให้ผลิตภัณฑ์ขึ้นราได้เนื่องจาก
ความชื้นในผลิตภัณฑ์และความชื้นในสภาพแวดล้อม ส่งผลให้การผลิตสินค้าล่าช้าไม่เพียงพอต่อ
ความต้องการของตลาดและสินค้าไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด

**3.4 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับ “กระจุค” (สำนักพัฒนาอุตสาหกรรมครอบครัวและ
หัตถกรรม, ม.ป.ป.)**

“กระจุค” เป็นพืชตระกูลเดียวกับ “กก” (Sedge) คือ ในตระกูล Cyperaccae มีชื่อ
ทางพฤกษศาสตร์ว่า Lepironia articalata ซึ่งอยู่ทางเกาะมาดากัสการ์ มอริเชียส ลังกา สุมาตรา
แหลมมลายูและหมู่เกาะต่างๆในแหลมมลายู อินโดจีนตอนริมฝั่งทะเลอ่าวก๊ก บอร์เนียว ตลอดจนถึง

ออสเตรเลีย ริมฝั่งตะวันออก แต่ในอินเดีย ปากีสถาน ชวา และฟิลิปปินส์ การที่ต้นกระจูดนี้แพร่หลายไปได้อย่างกว้างขวางเป็นปรากฏอยู่ในเวลานี้ชั้นเดิมน่าจะมีผู้นำเอาไปปลูกมาจากแหล่งใดแหล่งหนึ่งในประเทศไทย ต้นกระจูดที่มีขึ้นอยู่ตามชายหนองบึงในบริเวณที่มีน้ำขังและดินโคลนริมทะเลสาบโดยทั่วไป มีอยู่ทางภาคตะวันออกและภาคใต้ของประเทศไทย

ลักษณะลำต้น

ลำต้นกระจูดเป็นลำต้นกลมกลวงเป็นปล้อง มีข้อภายในลักษณะเป็นเยื่อบาง เส้นผ่าศูนย์กลางของลำต้นโดยเฉลี่ยประมาณ 1-5 นิ้ว หรือขนาดราวเท่าดินสอด่า มีความสูงประมาณ 1-3 เมตร และจะมีความสูงมากขึ้นในที่ร่ม ไม่มีใบ ดอกออกเป็นกระจุกแน่นหนึ่งกระจุกบนลำต้นตอนที่อยู่ใต้ยอดของลำต้นลงมาบ้าง ทำนองดอกหญ้าทรงกระเทียม ความจริงที่ช่อดอกออกนั้นเป็นปลายลำต้น ตอนที่เลยจากช่อดอกขึ้นไปและดูเหมือนจะเป็นส่วนของลำต้นนั้นเป็นใบประกอบช่อดอก

ต้นกระจูดชอบขึ้นในที่ๆมีน้ำขังตลอดเวลา บริเวณริมทะเลสาบที่เป็นดินโคลนซึ่งเรียกว่า “พรุ” หรือชาวพื้นเมืองทางภาคใต้เรียกว่า “โพระ” ต้นกระจูดที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติจะมีขนาดเล็กและไม่ยาวนัก นอกจากต้นกระจูดที่กล่าวมาแล้วข้างต้นยังมีกระจูดอีกประเภทหนึ่งซึ่งทางภาษามลายูเรียกว่า Kerchut และมีชื่อทางพฤกษศาสตร์ว่า *Scirpus mucronatus* ลำต้นเป็นสามเหลี่ยม สูงประมาณเมตรเศษๆ ในต่างประเทศมีอยู่โดยทั่วไป ตั้งแต่ยุโรปตลอดเอเชียมาถึงออสเตรเลีย ในประเทศไทยก็มีแพร่หลายชุกชุม ตามชายหนองคลองบึงและตามทุ่งร้าง ชาวพายัพเรียกว่า หญ้าลาบน้อย ต้นที่ใช้ทำเสื่อกระจูดกันมากที่เรียกว่า เสื่อกระจูด ก็คงจะทำมาจากกชนิดเดียวกัน

การปลูกต้นกระจูด

การแพร่พันธุ์ของต้นมักจะใช้หัวสำหรับปลูก ต้นกระจูดมี 2 ชนิด คือกระจูดใหญ่ และกระจูดหนู กระจูดใหญ่จะนำไปใช้ประโยชน์ได้มาก ส่วนกระจูดหนูมีลำต้นเล็กและสั้น มีความเหนียวน้อยกว่าแต่มีความนิ่ม ราษฎรนิยมปลูกต้นกระจูดเอาไว้ใช้ผลิตเสื่อภายในครอบครัวและจำหน่ายเพิ่มรายได้ได้อีกเหนือจากการประกอบอาชีพหลัก

วิธีปลูกกระเจ็ด มี 2 วิธีคือ

1. เตรียมพื้นที่สำหรับปลูก ควรมีน้ำขังสูง 70-80 เซนติเมตรและควรทำลายวัชพืชอื่นๆออกให้หมด จากนั้นก็ถอนต้นกระเจ็ดที่มีอยู่เป็นกอๆรวมกันประมาณ 4-5 ต้นแล้วปักดำฝังลึกลงไปดิน ลึกประมาณ 10 เซนติเมตร เพื่อไม่ให้ต้นกระเจ็ดลอยขึ้นมาเหนือน้ำ ระยะห่างระหว่างกอต้นประมาณ 18 นิ้ว บางทีก็มีการใส่ปุ๋ยเพื่อให้ต้นมีความเจริญงอกงามเร็วขึ้น ใช้ปุ๋ยประมาณไร่ละ 5-10 กระสอบ (กระสอบหนึ่งหนักประมาณ 50 กิโลกรัม) อายุของต้นตั้งแต่เริ่มปลูกจนกระทั่งใช้งานได้ประมาณ 2-3 ปี มีลำต้นสูงประมาณ 22 เมตร เมื่อถอนต้นกระเจ็ดออกไปแล้ว ก็จะแตกขึ้นใหม่อีกและยิ่งระยะเวลาานเข้าต้นกระเจ็ดก็จะแน่นและขนาดต้นจะเล็กลงตามลำดับ

2. เมื่อเตรียมพื้นที่ไว้แล้วให้ถอนกระเจ็ดเป็นกอๆรวมกันเข้าประมาณ 1 ก้ามมือเต็ม จากนั้นใช้ไม้ปักลงในดินที่เตรียมไว้ เป็นระยะห่างประมาณ ½ เมตร นำมัดกระเจ็ดดังกล่าวไปผูกติดกับไม้ที่ปักไว้อย่างหลวมๆพอให้ต้นกระเจ็ดขยับขึ้นได้ตามน้ำขึ้นและเลื่อนลงตามน้ำลง ขึ้นอยู่กับความมากน้อยของน้ำ วิธีนี้จะทำให้กระเจ็ดสามารถแตกแขนงอย่างรวดเร็วและสามารถถอนใช้งานได้ ภายในเวลา 1 ปี แต่ก็มีข้อเสียคือกอกกระเจ็ดจะหยั่งรากลงดินตื้นๆเท่านั้น เมื่อถอนต้นมาใช้มักจะติดขึ้นมาทั้งกอแทนที่จะขึ้นมาเป็นต้นๆใช้ตามต้องการ ดังนั้นเวลาถอนต้นกระเจ็ดจึงต้องระมัดระวังโดยใช้เท้าเหยียบโคนต้นไว้และถอนได้ครั้งละไม่กี่ต้น ทำให้เสียเวลาในการถอนกระเจ็ดมาใช้งาน

แหล่งที่มีกระเจ็ดมากทางภาคใต้ (มุฉนนิธิตารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทย พาณิชย, 2542)

แหล่งกระเจ็ดที่สำคัญในภาคใต้อยู่แถบลุ่มทะเลสาบสงขลา คือ บริเวณทะเลน้อยและบริเวณพรุควนเคร็งในเขตจังหวัดพัทลุงและจังหวัดนครศรีธรรมราชและริมฝั่งทะเลด้านอ่าวไทย คือ บริเวณจังหวัดสุราษฎร์ธานี สงขลาและนราธิวาส แหล่งกระเจ็ดในเขตพื้นที่ขึ้นเองตามธรรมชาติและที่นำมาปลูกทำเป็นนากกระเจ็ด รวมพื้นที่อันเป็นแหล่งกระเจ็ดทุกเขตที่มีไม่น้อยกว่า 10,000 ไร่ แหล่งผลิตส่วนใหญ่จะอยู่บริเวณพื้นที่เดียวกันกับแหล่งกระเจ็ด จะมีบางหมู่บ้านที่ทำหน้าที่ผลิตอย่างเดียวไม่มีแหล่งกระเจ็ด โดยจะรับกระเจ็ดมาจากหมู่บ้านอื่น หมู่บ้านที่ได้ชื่อว่าเป็นแหล่งผลิตที่สำคัญ คือ

หมู่บ้านทะเลน้อย ตำบลทะเลน้อยและตำบลพนางตุง อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง เป็นแหล่งผลิตที่มีผู้ประกอบการมากที่สุดแห่งหนึ่ง มีการผลิตเครื่องกระจุคออกจำหน่ายตลอดปี มีการปลูกกระจุคขึ้นใช้เองในหมู่บ้านด้วย มีเนื้อที่ปลูกกระจุคไม่น้อยกว่า 1,000 ไร่

หมู่บ้านควนยาว ตำบลเคร็ง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นแหล่งผลิตที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งและเป็นพื้นที่ที่มีกระจุคขึ้นตามธรรมชาติมาก เคยเป็นแหล่งวัสดุของหมู่บ้านทะเลน้อยก่อนที่จะมีการปลูกกระจุคขึ้นใช้กันเอง

หมู่บ้านบ่อกรัง ตำบลท่าสะท้อน อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีผู้ผลิตไม่มากนัก ส่วนใหญ่นำกระจุคซึ่งมีมากไปจำหน่ายให้กับหมู่บ้านอื่นที่มีการประกอบการมาก โดยหมู่บ้านนี้มีกระจุคขึ้นเองตามธรรมชาติรวมพื้นที่ไม่น้อยกว่า 5,000 ไร่

หมู่บ้านทอน ตำบลโคกเคียน อำเภอเมืองนราธิวาส จังหวัดนราธิวาส เป็นทั้งแหล่งผลิตและแหล่งกระจุค

3.5 วัสดุอุปกรณ์ในการทำหัตถกรรมกระจุค (จูรีรัตน์ บัวแก้วและสมบุรณ์ ชนะสุข, 2537)

สำหรับกรรมวิธีในการทำหัตถกรรมกระจุคนั้นจะประกอบด้วย วัสดุดิบ อุปกรณ์ เครื่องมือและส่วนประกอบสำคัญอื่นๆ ดังนี้

1. วัสดุดิบ คือ ต้นกระจุคขนาดต่างๆซึ่งผู้เป็นเจ้าของนาหรือผู้ประกอบการจะไปถอนมาจากบริเวณที่มีกระจุค การถอนนิยมถอนทีละ 2-5 ต้น วันหนึ่งคนหนึ่งจะถอนได้ประมาณ 10-15 กำป้า (1 มัดกระจุคที่มัดมาจากแหล่งกระจุคเรียก 1 กำป้า ขนาดเท่ากับลำต้นตาลโตน) 1 กำป้า นำมาแยกเป็นกำฝืนได้ประมาณ 4-5 กำฝืน (มัดกระจุคที่มีปริมาณพอผลิตเสื้อได้ 1 ฝืนเรียก 1 กำฝืน) แต่ในปัจจุบันกระจุคที่ใช้สำหรับเป็นวัสดุดิบในการผลิตเสื้อกระจุคนั้นผู้ผลิตจะซื้อเป็นกระจุคสดสำเร็จรูปจากผู้จำหน่ายกระจุคสดโดยตรงมากกว่าการที่ผู้ผลิตจะไปถอนกระจุคเอง

2. อุปกรณ์เครื่องมือ ส่วนใหญ่เป็นอุปกรณ์เครื่องมือที่ใช้ในการเตรียมกระจุคก่อนผลิต และเป็นอุปกรณ์เครื่องมือที่ใช้ในการย้อมสี ประกอบด้วย

2.1 พื้นที่สำหรับคัดขนาดความยาวของกระจุค ผู้ผลิตมักจะใช้สถานที่ภายในบ้านหรือชานเรือน ลานบ้านที่มีพื้นเรียบหรือที่โล่งเตียน

2.2 พื้นที่สำหรับตากแดด ผู้ผลิตมักจะใช้สถานที่ภายในบ้านหรือชานเรือน ลานบ้านที่มีพื้นเรียบหรือที่โล่งเตียน อาจทำการปรับพื้นพื้นดินหรือเทพูนก็ได้ บางครัวเรือนก็จะนำเอา

มัดกระจุกลงไปตากแดด โดยการพาดมัดกระจุกลงบนไม้ที่ทำเป็นราวตากไว้ในบริเวณใต้ถุนบ้านหรือบริเวณหน้าบ้านที่แสงแดดส่องถึงก็สามารถทำได้เช่นกัน

2.3 ลูกกลิ้งซีเมนต์ทรงกระบอกเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 15 นิ้ว ยาว 1.20 เมตร น้ำหนักประมาณ 100 กิโลกรัม หรือเครื่องรีดกระจุด้วยแรงคน มีการทำราวไม้ขนานกับความกว้างของลูกกลิ้งเพื่อให้ผู้รีดสามารถใช้จับเพื่อพยุงตัวไม่ให้ตกลงมาจากลูกกลิ้ง อีกทั้งมีการราดพื้นซีเมนต์หรือคอนกรีตให้มีความกว้างมากกว่าความกว้างของลูกกลิ้งและมีความยาวมากกว่าความยาวของมัดกระจุ ซึ่งลูกกลิ้งนี้จะใช้สำหรับกลิ้งไปมาบนมัดกระจุเพื่อที่จะใช้รีดให้มัดกระจุแบนได้ที่

2.4 ภาชนะสำหรับใช้ย้อมสีดอกกระจุ ผู้ผลิตมักจะใช้ภาชนะที่สามารถหาได้สะดวกตามบ้านเรือน โดยส่วนมากจะใช้ปี๊บสังกะสีหรือกะละมังเก่า เพราะมีราคาไม่แพง หาได้ง่ายและสะดวกในการใช้ย้อมสีมัดกระจุ

2.5 เตาไฟสำหรับต้มเมื่อย้อมสี มีทั้งที่เป็นลักษณะคล้ายเตาถ่านที่มีช่องสำหรับใส่ถ่านหรือฟืนเพียงช่องเดียวเล็กๆ และเตาไฟที่เป็นลักษณะการนำเอาก้อนหินที่มีขนาด ความหนา และแข็งแรงเพียงพอประมาณ 3 ก้อนมาตั้งเป็น 3 มุม เพื่อเป็นฐานสำหรับรองเตาไฟ โดยการใส่ฟืนหรือถ่านสามารถใส่ได้จากอีก 1 ด้านที่เหลือของฐานเตาไฟ ซึ่งเตาไฟลักษณะหลังนี้จะเป็นที่นิยมกันเพราะสามารถทำได้ไม่ยากและราคาไม่แพง

2.6 กรรไกรหรือมีด สำหรับตัดหนดเสื่อกระจุเมื่อผลิตเสร็จแล้ว

3. ส่วนประกอบอื่นๆ คือ สีผงสำเร็จรูป สำหรับย้อมกระจุมีสีแดง ม่วง เขียว เหลืองและน้ำเงิน ใช้ย้อมต้นกระจุก่อนผลิต โดยจะย้อมเฉพาะต้นกระจุที่ต้องการจะผลิตให้เกิดเป็นลวดลายเท่านั้น เพื่อช่วยขบคายให้เสื่อกระจุเด่นชัดดูสวยงามขึ้น

3.6 การผลิตเสื่อกระจุ

มีขั้นตอนในการผลิตเสื่อกระจุตั้งแต่เริ่มต้นสั่งซื้อวัตถุดิบไปจนกระทั่งสานเสื่อเสร็จออกมาเป็นผืนเพื่อพร้อมจำหน่าย 6 ขั้นตอนคือ

1. สั่งซื้อกระจุสดสำเร็จรูปจากผู้ที่น่ามาจำหน่าย โดยกระจุสดดังกล่าวจะเป็นกระจุสดที่ผ่านการชุบโคลนเพื่อป้องกันไม่ให้กระจุเหี่ยว แดกหักง่าย นอกจากนี้ยังช่วยให้เวลานำกระจุสดไปตากแดดเมื่อกระจุแห้งแล้วก็มีผิวสีขาวนวล ไม่กรอบ ขาดง่าย ซึ่งกระจุสดที่สั่งซื้อแสดงให้เห็นดังภาพ 2

ภาพ 2 กระดาษที่สั่งซื้อ (วิศรุต อรุณรัตน์, 18 มีนาคม 2553)

2. เตรียมกระดาษก่อนนำไปผลิต ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ

2.1 นำมัดกระดาษที่ซื้อมานั้นไปตากแดด โดยตั้งมัดกระดาษเป็นแนวตั้งแล้วขยายฐานด้านล่างของมัดกระดาษให้ถ่างออกเป็นฐานตั้งได้หรือจะใช้วิธีวางเรียงให้กระจายบนพื้นดินเรียบๆสะอาดหรือบนกระดานจนแห้งสนิทเพื่อป้องกันการขึ้นรา

2.2 นำมัดกระดาษที่ตากแดดแห้งแล้วเก็บเข้าที่ร่มโดยอาจจะเก็บไว้ในบ้านบริเวณบ้านที่มีหลังคา หรือแม้แต่ใต้ถุนบ้านที่แสงแดดส่องไม่ถึง เก็บไว้เป็นเวลาประมาณ 4-5 วันเพื่อให้กระดาษลื่นสะดวกต่อการรีดให้แบน

2.3 นำมัดกระดาษไปรีดให้แบนด้วยเครื่องรีดกระดาษแรงคนที่มีลักษณะเป็นลูกกลิ้งซีเมนต์ทรงกระบอกและจะต้องใช้แรงคนเพื่อขึ้นไปเหยียบบนลูกกลิ้งที่มีมัดกระดาษอยู่ข้างใต้แล้วเดินเพื่อให้ลูกกลิ้งทับไปมาบนมัดกระดาษดังกล่าวจนกว่ามัดกระดาษจะแบนได้ที่

2.4 นำมัดกระดาษที่แบนจากการรีดด้วยเครื่องรีดกระดาษแรงคนหรือลูกกลิ้งไปรีดด้วยเครื่องรีดกระดาษไฟฟ้าซึ่งมีลักษณะคล้ายกับเครื่องรีดยางพาราโดยใช้เครื่องยนต์ีเซลในการหมุนลูกกลิ้งอีกทีหนึ่ง เพื่อให้กระดาษแบนมากยิ่งขึ้นทั้งนี้เพื่อจะได้สะดวกต่อการผลิต

ซึ่ง รายละเอียดในการเตรียมกระดาษก่อนจะนำไปผลิตดังจะได้ทำการอธิบายในหัวข้อที่เกี่ยวกับการเตรียมกระดาษสำหรับสานต่อไป

3. ย้อมสีกระดาษ เป็นการย้อมสีมัดกระดาษที่รีดจนแบนได้ที่แล้ว โดยจะเลือกย้อมเฉพาะดอกกระดาษที่จะใช้ผลิตเป็นลวดลายเท่านั้น ซึ่งรายละเอียดในการย้อมสีกระดาษจะได้ทำการอธิบายในหัวข้อที่เกี่ยวกับการย้อมสีต่อไป

4. การสานเสื่อ จะนำเอาต้นกระจูดที่ย้อมสีเพื่อจะนำมาใช้ผลิตเป็นลวดลายและกระจูดที่ไม่ได้ย้อมสีเพื่อจะนำมาใช้เป็นสีพื้นของเสื่อมาผลิตเข้าด้วยกัน โดยผู้ผลิตจะต้องเตรียมพื้นที่สำหรับนั่งผลิตที่เป็นพื้นเรียบ เช่น ภายในตัวเรือน ชานเรือน หรือลานบ้านที่มีพื้นเรียบ เมื่อได้พื้นที่แล้วก็จะนำเสื่อที่ผลิตเสร็จแล้วมาปูรองอีกชั้นหนึ่งเพื่อให้พื้นเรียบยิ่งขึ้น โดยในการสานนั้น ผู้ผลิตนิยมนั่งสานในท่าขัดสมาธิและนั่งชันเข่าข้างเดียว แล้วจึงนำตอกกระจูดวางเรียงตามรูปแบบที่จะผลิต โดยเริ่มต้นจากส่วนริมของเสื่อและทำการสานจากปลายของเส้นตอกด้านใดด้านหนึ่งจนสุดปลายตอกอีกด้านหนึ่ง ในการสานจะต้องมีการสลับเส้นตอกระหว่างโคนและปลายของต้นกระจูดตลอดผืนเพื่อให้เสื่อที่ผลิตได้ไม่มีลักษณะบิดเบี้ยว

5. ตกแต่งเสื่อ จะเป็นในลักษณะของการเก็บริมหรือพับริมตรงขอบของเสื่อกระจูด ซึ่งการพับริมนั้นจะมีอยู่ 2 แบบ คือ แบบพับกลับและแบบช่อริม

6. การเก็บรักษา เมื่อสานเสื่อกระจูดเสร็จเรียบร้อยแล้วจะต้องเก็บเสื่อกระจูดไว้ในที่ร่ม โดยอาจใช้สถานที่ภายในบ้านหรือชานเรือน ลานบ้านหรือแม้กระทั่งใต้ถุนบ้านที่แสงแดดส่องไม่ถึง ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เสื่อกระจูดที่ผลิตเสร็จดังกล่าวถูกน้ำฝน เพราะเมื่อเสื่อถูกน้ำฝนจะทำให้เสื่อกระจูดเกิดเชื้อราและเกิดความเสียหายเร็วขึ้น

จากขั้นตอนการผลิตเสื่อกระจูดทั้ง 6 ขั้นตอนตามที่ได้กล่าวมาในข้างต้นสามารถสรุปเป็นแผนภูมิเพื่อให้เข้าใจขั้นตอนการผลิตเสื่อกระจูดได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังภาพ 3

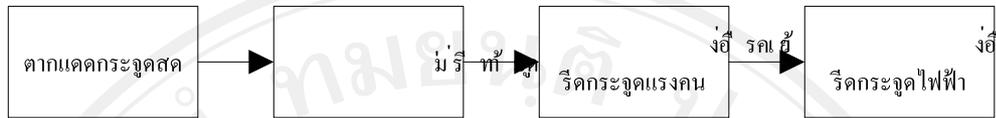

ภาพ 3 ขั้นตอนการผลิตเสื่อกระจูด

การเตรียมกระจูดสำหรับสาน

เป็นขั้นตอนในการเตรียมกระจูดสดที่ซื้อมาให้พร้อมสำหรับการใช้งาน โดยขั้นตอนในการเตรียมกระจูดสำหรับผลิตมีทั้งหมด 4 ขั้นตอน คือ ตากแดดกระจูดสด เก็บกระจูดที่แห้งแล้ว

เข้าที่รม ริดกระจูดด้วยเครื่องริดกระจูดแรงคนและริดกระจูดด้วยเครื่องริดกระจูดไฟฟ้า ซึ่งสามารถแสดงขั้นตอนการเตรียมกระจูดสำหรับผลิตได้ดังภาพ 4

ภาพ 4 ขั้นตอนการเตรียมกระจูดสำหรับสาน

จากภาพ 4 สามารถอธิบายขั้นตอนการเตรียมกระจูดสำหรับผลิตได้ดังนี้
 ขั้นตอนที่ 1 นำกระจูดสดที่ซื้อสำเร็จรูปมาไปตากแดด โดยการตั้งมัดกระจูดเป็นแนวตั้งใช้มือค่อยๆ ขยายฐานด้านล่างของมัดกระจูดให้ถ่างออกเป็นฐานเพื่อให้ง่ายต่อการวางเรียงให้กระจายบนพื้นดินเรียบๆ สะอาดหรือบนกระดาษจนแห้งสนิท เพื่อป้องกันการขึ้นรา ในการตากแดดนั้นอาจใช้เวลาในการตากประมาณ 2-3 วัน ต่อจากนั้นจึงนำไปมัดรวมกันไว้ในที่เก็บซึ่งมักจะใช้บริเวณใต้ถุนบ้านเก็บเข้าที่ไว้ 4-5 วัน ทั้งนี้เพื่อให้กระจูดลั่นสะดวกต่อการริดให้แบน การตากแดดกระจูดสดโดยวิธีวางเรียงให้กระจายบนพื้นแสดงให้เห็นดังภาพ 5 และการตากแดดกระจูดสดโดยวิธีขยายฐานด้านล่างให้กระจายคล้ายใบพัดดังแสดงในภาพ 6

ภาพ 5 การตากแดดกระจูดสดโดยวิธีวางเรียงให้กระจายบนพื้น
 (วิศรุต อรุณรัตน์, 18 มีนาคม 2553)

ภาพ 6 การตากแดดกระจุดสดโดยวิธีขยายฐานด้านล่างให้กระจายคล้ายใบพัด
(วิศรุตฯ อรุณรัตน์, 18 มีนาคม 2553)

ขั้นตอนที่ 2 จะเป็นการนำมัดกระจุดสดที่ตากแดดแห้งแล้วเก็บเข้าที่ร่มโดยอาจจะเก็บไว้ในบ้าน บริเวณบ้านที่มีหลังคา หรือแม้แต่ใต้ถุนบ้านที่แสงแดดส่องไม่ถึง เก็บไว้ประมาณ 4-5 วันเพื่อให้กระจุดลื่นสะดวกต่อการรีดให้แบน แสดงการเก็บกระจุดไว้ใต้ถุนบ้านดังภาพ 7 และแสดงการเก็บกระจุดไว้ในบริเวณบ้านดังภาพ 8

ภาพ 7 การเก็บกระจุดไว้ใต้ถุนบ้าน (วิศรุตฯ อรุณรัตน์, 18 มีนาคม 2553)

ภาพ 8 การเก็บกระจุตไ่ว้ในบริเวณบ้าน (วิศรุต อรุณรัตน์, 18 มีนาคม 2553)

ขั้นตอนที่ 3 เป็นการนำมัดกระจุตจากขั้นตอนที่ 2 ไปทำให้แบนโดยใช้เครื่องรีดกระจุตที่รีดด้วยแรงคนซึ่งมีลักษณะเป็นลูกกลิ้งคอนกรีตทรงกระบอกตัดคล้ายครกตำข้าว มีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 15 นิ้ว ยาวประมาณ 1.2 เมตร มีน้ำหนักประมาณ 100 กิโลกรัม มีการเทพื้นคอนกรีตให้มีส่วนกว้างมากกว่าลูกกลิ้งและยาวกว่าเส้นกระจุต ด้านข้างทั้งสองข้างของพื้นคอนกรีต จะทำรางไม้ไว้สำหรับใช้จับพุงตัว ซึ่งก่อนทำการรีดกระจุตให้แบนนั้นจะต้องลอกกาบที่บริเวณลำต้นออกให้หมด จากนั้นขึ้นไปยืนบนลูกกลิ้งแล้วใช้เท้ากลิ้งไปหน้าและถอยหลัง โดยผู้กลิ้งจะต้อง ไม่ตกจากลูกกลิ้ง ในการรีดกระจุตโดยใช้ลูกกลิ้งนี้นั้น ผู้กลิ้งจะขึ้นไปยืนบนลูกกลิ้ง พร้อมทั้งใช้มือ จับรางไม้ทั้งสองข้าง แล้วกลิ้งลูกกลิ้งด้วยเท้าเดินหน้าถอยหลัง จนกว่ากระจุตจะแบนได้ที่ การใช้เครื่องรีดกระจุตด้วยแรงคนรีดกระจุตแสดงดังภาพ 9

ภาพ 9 การใช้เครื่องรีดกระจูดด้วยแรงคนรีดกระจูด
(วิศรุต อรุณรัตน์, 19 มีนาคม 2553)

ขั้นตอนที่ 4 หลังจากรีดกระจูดด้วยเครื่องรีดกระจูดด้วยแรงคนในขั้นตอนที่ 3 เสร็จแล้ว จะต้องนำกระจูดที่รีดจากที่รีดในขั้นตอนที่ 3 มารีดด้วยเครื่องรีดกระจูดไฟฟ้าเพื่อให้กระจูดแบนมากยิ่งขึ้น โดยเครื่องรีดกระจูดไฟฟ้าจะประกอบด้วยลูกกลิ้ง 2 ตัว บน-ล่าง วางห่างกันประมาณ 1/8 นิ้ว ร่างสำหรับป้อนและรีดกระจูด มีเครื่องยนต์ดีเซลใช้สำหรับหมุนลูกกลิ้ง ในการรีดจะนำมัดกระจูดมาวางบนรางสำหรับป้อนและดันให้กระจูดเลื่อนไปตามราง เพื่อให้กระจูดเข้าไปอยู่ระหว่างลูกกลิ้งทั้ง 2 ตั้งแต่หัวจรดปลายผู้ร่างสำหรับกระจูด ทำซ้ำๆ กัน เช่นนี้ประมาณ 4-5 ครั้งหรือจนกว่ากระจูดจะแบนได้ที่ โดยใช้เวลาประมาณ 10-15 นาที การรีดกระจูดด้วยเครื่องรีดกระจูดไฟฟ้าแสดงดังภาพ 10

ภาพ 10 การรีดกระจุ๊ดด้วยเครื่องรีดกระจุ๊ดไฟฟ้า
(วิศรุตตา อรุณรัตน์, 18 มีนาคม 2553)

การย้อมสี

การย้อมสี เป็นการนำดอกกระจุ๊ดที่ทำให้แบนแล้วไปย้อมสี โดยย้อมเฉพาะดอกที่ต้องการนำมาผลิตเป็นลวดลายเท่านั้น เพื่อเน้นให้มีสีสัน ลวดลายสวยงามยิ่งขึ้น ดังนั้นดอกกระจุ๊ดเมื่อจะผลิตจะมีทั้งชนิดที่ย้อมสีและไม่ย้อมสี

อุปกรณ์ในการย้อมสีประกอบด้วย ภาชนะสำหรับใช้ย้อมสีกระจุ๊ด เช่น ป้ายสังกะสี กะละมังเก่า เป็นต้น ไม้สำหรับคนสีหรือพลิกกระจุ๊ด เตาไฟสำหรับต้ม ชาวบ้านมักใช้ก้อนหินขนาดใหญ่ 3 ก้อนวางเป็น 3 มุมบนพื้นดินแทนเตาไฟ

วัตถุดิบที่ใช้ในการย้อมสี คือ ดอกกระจุ๊ดที่ทำให้แบนแล้วและสีที่ใช้ในการย้อมเป็นสีสำหรับย้อมกระจุ๊ดโดยเฉพาะ ขั้นตอนในการย้อมสีกระจุ๊ดประกอบด้วย 5 ขั้นตอนด้วยกัน คือ เตรียมพื้นและน้ำสำหรับการย้อมสีกระจุ๊ด ใส่สีที่ต้องการจะย้อมกระจุ๊ด ย้อมสีกระจุ๊ด ตากแดด กระจุ๊ดที่ย้อมสีเสร็จแล้วและนำกระจุ๊ดที่ย้อมสีเข้าเก็บในที่ร่ม ซึ่งสามารถแสดงให้เห็นดังภาพ 11

ภาพ 11 ขั้นตอนการย้อมสีกระจุ๊ด

จากภาพ 11 สามารถอธิบายขั้นตอนการเตรียมกระจุคสำหรับผลิต ได้ดังนี้
 ขั้นตอนที่ 1 เตรียมภาชนะที่ใช้สำหรับย้อมสีกระจุค เช่น กระละมั่ง ปิ๊บสังกะสี โดยใส่น้ำในปริมาณ $\frac{3}{4}$ ของถัง แล้วนำไปตั้งบนเตาไฟซึ่งใช้ฟืนหรือถ่านในการก่อไฟ โดยเตาไฟอาจเป็นในลักษณะเตาไฟสำเร็จรูป หรือเตาไฟที่ทำจากก้อนหินขนาดใหญ่ 3 ก้อนวางเป็น 3 มุมก็สามารถทำได้เช่นกัน จากนั้นให้ต้มน้ำและรอจนกว่าน้ำเดือดแสดงดังภาพ 12

ภาพ 12 การเตรียมก่อไฟและน้ำ (วิศรุตตา อรุณรัตน์, 17 มีนาคม 2553)

ขั้นตอนที่ 2 ใส่น้ำย้อมกระจุคสำเร็จรูปที่ต้องการลงในภาชนะที่ใช้สำหรับย้อมสีกระจุค โดยสีที่ผู้ผลิตนิยมย้อมทั่วไป ได้แก่ สีม่วง สีแดง และสีเขียวเป็นสีหลัก นอกนั้นก็อาจจะเป็นสีน้ำเงินบ้างเล็กน้อย หลังจากเติมสีลงในภาชนะที่ใช้สำหรับย้อมสีกระจุคแล้ว ให้ ใช้ไม้คนในภาชนะดังกล่าวทั้งนี้เพื่อให้สีที่ใส่ลงไปกับน้ำที่ต้มอยู่ก่อนนั้นเข้ากัน สีสำเร็จรูปที่ใช้สำหรับย้อมสีกระจุคแสดงดังภาพ 13

ภาพ 13 สีสำเร็จรูปที่ใช้สำหรับย้อมสีกระดาษ
(วิศรุต อรุณรัตน์, 18 มีนาคม 2553)

ขั้นตอนที่ 3 ภายหลังจากคนสีสำเร็จรูปที่ใช้สำหรับย้อมสีกระดาษกับน้ำที่ต้มไว้ในภาชนะสำหรับย้อมสีกระดาษให้เข้ากันดีแล้ว ให้นำดอกกระดาษที่ต้องการจะย้อมสีจุ่มลงในภาชนะที่ใช้สำหรับย้อมสีกระดาษที่ต้มเตรียมไว้ ทิ้งไว้ประมาณ 60-90 นาที ขณะรอควรพลิกกระดาษกลับไปกลับมาเพื่อให้กระดาษติดสีได้เท่าๆกันทั้งหมด แสดงการย้อมสีกระดาษดังภาพ 14

ภาพ 14 การย้อมสีกระจูด (วิสรุตา อรุณรัตน์, 18 มีนาคม 2553)

ขั้นตอนที่ 4 เมื่อตอกกระจูดที่ย้อมสีจากขั้นตอนที่ 3 ได้สีได้แล้ว คือ สีมีความสม่ำเสมอเท่ากับทั้งมัดหรือตอกที่ต้องการย้อม ก็ให้นำกระจูดที่ย้อมสีเสร็จแล้วดังกล่าวไปตากแดด เพื่อให้กระจูดที่ย้อมสีแห้งสนิท ซึ่งสามารถแสดงการตากแดดกระจูดที่ย้อมสีเสร็จดังภาพ 15

ภาพ 15 การตากแดดกระจูดที่ย้อมสีเสร็จ (วิสรุตา อรุณรัตน์, 18 มีนาคม 2553)

ขั้นตอนที่ 5 หลังจากนำกระจูดที่ย้อมสีเสร็จแล้วในขั้นตอนที่ 3 ไปตากแดดเพื่อให้ กระจูดที่ย้อมสีแห้งในขั้นตอนที่ 4 แล้วก็จะนำกระจูดที่ย้อมสีดังกล่าวเก็บเข้าไว้ในที่ร่ม เช่น เก็บ ไว้ในบ้านหรือบริเวณลานบ้านที่แสงแดดส่องไม่ถึง ซึ่งการเก็บกระจูดที่ย้อมสีเสร็จแล้วไว้ในที่ร่ม แสดงให้เห็นดังภาพ 16

ภาพ 16 การเก็บกระจูดที่ย้อมสีเสร็จไว้ในที่ร่ม
(วิศรุต อรุณรัตน์, 17 มีนาคม 2553)

การสาน (มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, 2542)

การสานเสื่อกระจูดจะ ใช้สถานที่ภายในบ้านเรือนหรือชานเรือนหรือลานบ้านที่มีพื้นที่ เรียบเป็นสถานที่ในการผลิต ถ้าพื้นที่ไม่ค่อยเรียบมักจะใช้เสื่อที่ผลิตเสร็จแล้วรองอีกชั้นหนึ่งก่อน วิธีการสานนั้นจะนำด้นกระจูดที่เตรียมไว้เรียบร้อยแล้วมาผลิตเป็นลายต่างๆตามความ สามารถและ ความต้องการของผู้ผลิต ซึ่งโดยปกติแล้วจะผลิตด้วยลายสอง ถ้า หากจะสานเป็นเสื่อก็จะเริ่มด้น สานจากริมคือ ในการสาน ตั้งแต่ด้นจะสานจากปลาย ตอกด้านใดด้านหนึ่งไปจน ถึงสุดปลายตอกอีกด้านหนึ่ง แต่ถ้าเป็น การสาน ภาชนะ อย่างเช่น กระสอบนั่ง จะเริ่มด้น สานจากกึ่งกลางของตอก โดยทำนั้งสานที่สะดวกสบายที่สุดคือนั่งขัดสมาธิ และนั่งชันเข่าข้างเดียว และเมื่อสานจะ ต้องสาน โดย ให้ปลายด้น กระจูด กับ โคนด้น จูดสลับกัน มิฉะนั้นจะทำให้เสียรูปได้เพราะขนาดของด้นกระจูดส่วนโคนจะ โตกว่าส่วนปลาย และเทคนิค วิธีการ สานก็จะแตกต่างกัน ไปตามรูปแบบและชนิดของผลิตภัณฑ์และความถนัดของผู้ผลิตโดย

เฉพาะอย่างยิ่งการสาน เสื่อ ซึ่งลายเสื่อที่หมู่บ้านทะเลน้อยลาย ที่นิยมสานกันมากที่สุดคือลายสอง นอกจากสานเป็นเสื่อแล้วยังสามารถสานกระจูดเป็นภาชนะต่างๆ ซึ่งผู้ผลิตจะมีตั้งแต่วัยทำงาน คือระหว่างอายุ 21-80 ปีโดยผู้สานส่วนใหญ่จะเป็นผู้หญิง การผลิตเสื่อกระจูดแสดงให้เห็นดังภาพ

17

ภาพ 17 การผลิตเสื่อกระจูด (วิศรุตตา อรุณรัตน์, 18 มีนาคม 2553)

การตกแต่ง

งานผลิตเสื่อกระจูดเป็นงานที่เกือบจะพูดได้ว่า สามารถ ทำเสร็จเรียบร้อยในคราวเดียวกัน โดยมีการตกแต่งต่อเติมน้อย คือมีเพียงการเก็บริมหรือพับริม อย่างที่ชาวทะเลน้อยเรียกกันว่า “มัน” และการตัดหนวด คือ การตัดปลายดอกที่เหลือออกเท่านั้น

ในการเก็บริมหรือการพับรมนั้นพบว่ามียู่ 2 แบบด้วยกันคือ แบบพับกลับและแบบช่อริม โดยการพับกลับหมายถึงการพับปลายดอกกลับเข้าหาพื้นเสื่อผลิตตามลายผลิตเดิมประมาณ 3-4 นิ้วแล้วตัดส่วนที่เหลือออก การพับแบบช่อริมหมายถึงการพับปลายดอกที่เหลือให้คุ้มกันเอง คล้ายกับการถักแล้วตัดส่วนที่เหลือออก เสื่อที่เก็บริมเรียบร้อยแล้วแสดงให้เห็นดังภาพ 18

ภาพ 18 เสื่อที่เก็บริมเรียบร้อยแล้ว (วิศรุตตา อรุณรัตน์, 17 มีนาคม 2553)

การเก็บรักษา

เสื่อที่ผลิตเสร็จเรียบร้อยแล้วจะถูกเก็บไว้ในที่ร่มโดยไม่ให้ถูกน้ำฝน เพราะถ้าถูกน้ำฝน จะทำให้เกิดเชื้อราและเสียหายเร็ว ในการเก็บเสื่อที่สานเสร็จแล้วมีวิธีเก็บอยู่ 2 แบบคือ แบบม้วนเก็บและแบบซ้อนเก็บ ซึ่งการเก็บรักษาเสื่อแสดงให้เห็นดังภาพ 19

ภาพ 19 การเก็บรักษาเสื่อ (วิศรุตตา อรุณรัตน์, 19 มีนาคม 2553)

การจัดจำหน่าย

ในด้านการตลาดและแหล่งรับซื้อผลิตภัณฑ์นั้นเป็นสิ่งสำคัญสำหรับชาวทะเลน้อยที่จะช่วยให้ครอบครัวของตนดำเนินชีวิตอย่างสุขสบายขึ้น ตลาดกระจุกจึงมีทั้งในชุมชนทะเลน้อยโดยจะขายผลิตภัณฑ์สำหรับนักท่องเที่ยวที่มาชมนกน้ำในบริเวณทะเลน้อยซึ่งจะขายได้ดีในช่วงปิดเทอมเพราะมีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวมากกว่าในฤดูกาลอื่น ส่วนตลาดภายนอกชุมชนจะมีพ่อค้ามารับซื้อผลิตภัณฑ์ชนิดต่างๆแล้วนำไปขายตามตลาดนัดตลอดจนนำไปขายที่กรุงเทพฯ การมีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อถึงแหล่งผลิตเป็นการสะดวกสำหรับผู้ผลิตที่ไม่ต้องนำสินค้าออกไปวางขายตามสถานที่ต่างๆ ซึ่งสถานที่จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากกระจุกแสดงให้เห็นดังภาพ 20

ภาพ 20 สถานที่จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากกระจุก
(วิสรุตา อรุณรัตน์, 19 มีนาคม 2553)

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ศึกษาถึงต้นทุนและผลตอบแทนการทำเล็กระจุกของกลุ่มเล็กระจุกทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง มีวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องดังนี้

พัชรารักษ์ อุตริอินทรางกูร (2545) ได้ศึกษาเรื่องต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตกระดาศษาของอุตสาหกรรมในครัวเรือน : กรณีศึกษาดำบลต้นเปา อำเภอสนักำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้ผลิตกระดาศษาทั้งหมด 25 รายแบ่งเป็นผู้ผลิต

กระดาษสาแบบซ็อนอย่างเดียว 13 ราย ผู้ผลิตกระดาษสาแบบแตะอย่างเดียว 5 รายและผู้ผลิตกระดาษสาทั้งแบบซ็อนและแบบแตะ 7 ราย โดยแบ่งกระดาษสาตามประเภทและขนาดของกระดาษสาที่ผลิต ได้แก่ กระดาษสาแบบซ็อนมีขนาด 48x55 ซม. และ 60x80 ซม. และกระดาษสาแบบแตะมี 2 ชนิด คือ แบบแตะธรรมดาและแบบแตะหน้าเรียบ ผลการศึกษาพบว่ากระดาษสาแบบซ็อนขนาด 60x80 ซม. มีอัตรากำไรต่อต้นทุนและอัตรากำไรต่อค่าขายมากที่สุด คือ อัตรากำไรต่อต้นทุนของกระดาษสาแบบซ็อนขนาด 60x80 ซม. ที่ฟอกขาวด้วยไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์และโซเดียมซัลไฟเกรดเท่ากับร้อยละ 56.11 อัตรากำไรต่อต้นทุนของกระดาษสาแบบซ็อนขนาด 60x80 ซม. ที่ฟอกขาวด้วยคลอรีนเท่ากับร้อยละ 46.97 และอัตรากำไรต่อค่าขายของกระดาษสาแบบซ็อนขนาด 60x80 ซม. ที่ฟอกขาวด้วยไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์และโซเดียมซัลไฟเกรดเท่ากับร้อยละ 35.94 อัตรากำไรต่อค่าขายของกระดาษสาแบบซ็อนขนาด 60x80 ซม. ที่ฟอกขาวด้วยคลอรีนเท่ากับร้อยละ 31.96

สวัสดิ์ พันธุ์ฤทธิ์ดำ (2545) ได้ศึกษาการผลิตของชุมชนทะเลน้อย อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุงตั้งแต่อำเภอทะเลน้อยจนถึงการตั้งเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย (พ.ศ.2540 - 2518) ประเด็นในการศึกษาประกอบด้วยปัจจัยที่มีผลต่อการผลิต วิธีการผลิต และผลกระทบจากการผลิต ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามด้วยการสัมภาษณ์ สังเกตและถ่ายภาพจากกลุ่มผู้บอกข้อมูล 3 กลุ่มคือ บุคคลที่มีภูมิปัญญาและความรู้เกี่ยวกับพื้นที่บริเวณชุมชนทะเลน้อย เจ้าหน้าที่ของรัฐ และประชาชนจากทั้งตำบลทะเลน้อยและตำบลพนางตุงกลุ่มละจำนวนไม่น้อยกว่า 20 คนจากแต่ละตำบล ผลการศึกษาพบว่าที่ดินเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตมากที่สุดเพราะเป็นองค์ประกอบพื้นฐานในการเกษตรกรรม สำหรับวิธีการผลิตพบว่าเครื่องมือในเรื่องการผลิตและความร่วมมือของชุมชนในการผลิตมีผลต่อการผลิตมากที่สุดซึ่งจะส่งผลกระทบต่อปริมาณและคุณภาพของการผลิตของชุมชน ผลกระทบที่ได้จากการผลิตมากที่สุด คือ เศรษฐกิจ เพราะรายได้จากการประกอบอาชีพหลายๆ อาชีพเพิ่มขึ้นแต่ในทางกลับกันก็มีรายจ่ายสูงขึ้นจากการประกอบอาชีพหลายๆอย่างเช่นกัน

แก้วทอง สอนสังข์ (2546) ได้ศึกษางานศิลปหัตถกรรมกระจูดในจังหวัดนราธิวาส พัทลุงและสุราษฎร์ธานี กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือ กลุ่มผู้ผลิตหัตถกรรมกระจูดบ้านทอน ตำบลโคกเคียน อำเภอเมืองนราธิวาส จังหวัดนราธิวาส กลุ่มผู้ผลิตหัตถกรรมกระจูดบ้านทะเลน้อย ตำบลพนางตุง อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุงและกลุ่มผู้ผลิตหัตถกรรมกระจูดบ้านบ่อกรัง ตำบลท่าสะท่อน อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทำการเก็บข้อมูลโดยการลงศึกษาพื้นที่ทั้งสามแหล่งผลิตด้วยการสังเกต สัมภาษณ์ บันทึกเสียงและถ่ายภาพขั้นตอนกรรมวิธีการผลิต ลายผลิตและรูปแบบผลิตภัณฑ์ของทั้งสามแหล่งผลิต จากนั้นนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบในเรื่องความเหมือนและความต่างในประเด็นขั้นตอนกรรมวิธีการผลิต ลายผลิต รูปแบบผลิตภัณฑ์และการสืบ

ทอด ภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านงานหัตถกรรมกระจุต ผลการศึกษาพบว่าขั้นตอนกรรมวิธีการผลิตหัตถกรรมกระจุตของทั้งสามแหล่งผลิตมีลักษณะเหมือนกันเป็นส่วนใหญ่ตั้งแต่ขั้นตอนการเตรียมกระจุตจนถึงขั้นผลิตเป็นหัตถกรรมกระจุต สำหรับลายผลิตกระจุตบ้านทะเลน้อยมีลายผลิตแบบพัฒนามากที่สุดกว่า 30 ลาย รูปแบบผลิตภัณฑ์ทั้งสามแหล่งผลิตมีลักษณะของผลิตภัณฑ์แบบดั้งเดิมเหมือนกันซึ่งผลิตเพื่อเป็นของขวัญเครื่องใช้ตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ การสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในหัตถกรรมกระจุตทั้งสามแหล่งผลิตผลิตงานหัตถกรรมกระจุตเพื่อประโยชน์ใช้สอยในชีวิตประจำวันและพัฒนาปรับเปลี่ยนมาจนถึงปัจจุบัน โดยความคิดสร้างสรรค์ของชาวบ้านผู้ผลิตและจากความช่วยเหลือจากหน่วยงานรัฐ

นงคราญ ฉัตรชัยอุทก (2547) ได้ศึกษาเรื่องต้นทุนและผลตอบแทนจากการลงทุนทำเสื่อรำแพน : กรณีศึกษากลุ่มพัฒนาผลิตภัณฑ์จักผลิตภัณฑ์บ้านท่าดินแดง ตำบลสะแกกรัง อำเภอเมืองจังหวัดอุทัยธานี โดยทำการเก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มพัฒนาผลิตภัณฑ์จักผลิตภัณฑ์บ้านท่าดินแดงจำนวน 51 รายจาก 79 รายเกี่ยวกับต้นทุนการผลิตเสื่อรำแพนซึ่งประกอบด้วยวัตถุดิบ ค่าแรงงานและค่าใช้จ่ายในการผลิต ในการศึกษาจะแบ่งการผลิตเสื่อ รำแพนออกเป็น 4 ขนาดคือ ขนาด 2 ตารางเมตร ขนาด 3 ตารางเมตร ขนาด 6 ตารางเมตรและขนาด 20 ตารางเมตร นอกจากนี้ยังแบ่งขนาดของลำไม้ไผ่ออกเป็น 3 ขนาดด้วยกันคือ ลำขนาดเล็ก ลำขนาดกลางและลำขนาดใหญ่ ผลการศึกษาพบว่าเสื่อลำแพนที่ใช้ลำไม้ไผ่ขนาดใหญ่ในการผลิต ขนาด 3 ตารางเมตรให้ผลตอบแทนสูงสุด โดยมีต้นทุนต่ำที่สุด คือ 34.59 บาท ราคาขายต่อผืนๆละ 40 บาท อัตรากำไรต่อต้นทุนร้อยละ 12.45 อัตรากำไรขั้นต้นร้อยละ 13.53 และอัตรากำไรสุทธิร้อยละ 11.03 ซึ่งการผลิตเสื่อรำแพนขนาดดังกล่าวเป็นขนาดที่สมาชิกกลุ่มนิยมผลิตมากที่สุดเพราะตลาดมีความต้องการและผลิตได้ง่ายที่สุด

ชมพูนุช รังสีจรัส (2550) ได้ศึกษาเรื่องต้นทุนและผลตอบแทนจากการลงทุนทำร่มบ่อสร้าง : กรณีศึกษากลุ่มทำร่มบ่อสร้าง อำเภอสนักำแพงและอำเภอดอยสะเก็ดจังหวัดเชียงใหม่ ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถามผู้ทำขึ้นส่วนของร่มบ่อสร้างและผู้ประกอบการประกอบร่มบ่อสร้างในอำเภอสนักำแพงและอำเภอดอยสะเก็ดจำนวน 106 ราย แบ่งขนาดร่มออกเป็น 4 ขนาด คือ ร่มขนาด 10 นิ้ว ร่มขนาด 14 นิ้ว ร่มขนาด 17 นิ้วและร่มขนาด 20 นิ้ว ผลการศึกษาพบว่าร่มบ่อสร้างขนาด 20 นิ้วมีต้นทุนและผลตอบแทนสูงที่สุด คือ ต้นทุนคันละ 78.82 บาท อัตรากำไรต่อต้นทุนร้อยละ 68.93 อัตรากำไรต่อค่าขายร้อยละ 40.80 และอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนร้อยละ 8,423.80

จากการทบทวนวรรณกรรมของผู้ที่ได้เคยศึกษาข้างต้นและจากการศึกษาของผู้ศึกษา
สามารถสรุปการวิเคราะห์ผลตอบแทนที่ใช้ดังตาราง 3

ตาราง 3 วิธีวิเคราะห์ผลตอบแทนที่ใช้ประกอบในการศึกษา

ผู้ศึกษา	อัตรากำไร ขั้นต้น	อัตรากำไร สุทธิ	อัตรากำไร ต่อต้นทุน	อัตรา ผลตอบแทน จากการลงทุน
พัชราภรณ์ ฤทธิ์อินทรางกูร (2545)	-	✓	✓	-
นงคราญ นัตถรัชญญกิจ (2547)	✓	✓	✓	-
ชมพูนุช รังสีจำรัส (2550)	-	✓	✓	✓
วิศรุต อรุณรัตน์ (2553)	-	✓	✓	-

บทสรุป

ในการศึกษาด้านทุนและผลตอบแทนการทำสื่อกระดูกของกลุ่มสื่อกระดูกทะเลน้อย
จังหวัดพัทลุง จากการศึกษานวนคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้ศึกษาได้แนวคิด
เพื่อนำไปใช้ดังนี้ แนวคิดเกี่ยวกับต้นทุน ความหมายของต้นทุน การจำแนกต้นทุนการผลิต การ
คิดต้นทุนในการผลิตสื่อกระดูกตามหลักบัญชี การคิดต้นทุนในการผลิตสื่อกระดูกตามหลักผู้ผลิต
แนวคิดเกี่ยวกับผลตอบแทน รวมทั้งวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตของ
พัชราภรณ์ ฤทธิ์อินทรางกูร (2545) นงคราญ นัตถรัชญญกิจ (2547) และชมพูนุช รังสีจำรัส
(2550) ทำให้ผู้ศึกษาได้แนวทางที่สามารถนำไปใช้ในการศึกษา การคิดต้นทุน ผลตอบแทนและ
วิเคราะห์ ผลตอบแทนการผลิตสื่อกระดูกโดยใช้อัตรากำไรสุทธิและอัตรากำไรต่อต้นทุน เพื่อใช้
สำหรับการศึกษาในครั้งนี้